

ProDemios

**Strategisch plan
2022–2026**

Stembus!

Inhoud

Managementsamenvatting	5
1. ProDemos – Huis voor democratie en rechtsstaat	6
2. Onze missie	7
3. Onze kernwaarden	8
4. Onze visie	9
5. Onze strategie	11
6. Financiën	14
Meerjarenbegroting	15
Bijlage 1: Operationele doelen 2022–2026	16

Managementsamenvatting

Het strategisch plan beschrijft het beleid van ProDemos voor de komende vier jaar. Dit plan bevat de missie en visie van ProDemos; waarom doen we wat we doen en voor wie doen we dat? We bepalen welke doelen we op langere termijn willen bereiken en op welke manier.

Het strategisch plan wordt jaarlijks herzien. Daarnaast maken we ieder jaar een jaarplan. Hierin beschrijven we onze programmaplannen voor het komend jaar en komen op hoofdlijnen de activiteiten in beeld waarmee we de programmadoelen verwachten te bereiken.

In het oog springende onderdelen van het strategisch plan 2022–2026 zijn:

- De missie, kerndoelen, kernwaarden en visie van ProDemos zijn op onderdelen herzien en geactualiseerd.
- Vanaf 2022 werkt ProDemos met 5 programma's. Door programmatisch te gaan werken wil ProDemos de samenhang tussen haar activiteiten versterken, de kwaliteit en effectiviteit beter bewaken en haar resultaten beter meetbaar maken. We werken doelmatiger door meer focus in de activiteiten, bijvoorbeeld door bepaalde activiteiten te stoppen en andere juist te intensiveren. Hiermee geven we ook invulling aan de verbeterpunten op het gebied van meetbaarheid van de (effectiviteit van de) activiteiten van het Verwey-Jonker Instituut.¹
- Het werk van ProDemos kent een urgente politiek-maatschappelijke context die in 2022 aan zal houden. Het

afgenomen vertrouwen in democratie en rechtsstaat en de grote verschillen tussen groepen in de samenleving worden bevestigd in onderzoeken. Deze inzichten neemt ProDemos mee in de inrichting van haar programma's en activiteiten.

- Samen met het ministerie van OCW en enkele andere organisaties beziet ProDemos welke ondersteuningsstructuur voor scholen past bij de aangescherpte wet op het burgerschapsonderwijs. Dit spoort met het voornemen om het contact met partnerorganisaties in het burgerschapsonderwijs te verbeteren.
- Bij de programma's voor het voortgezet onderwijs (VO) in Den Haag werken we toe naar een meer evenwichtig aandeel vmbo'ers, dat nu naar verhouding klein is. Daarnaast willen we de komende jaren ons bereik via scholen in het basisonderwijs en het mbo vergroten.
- Nu de tijdelijke huisvesting van de Tweede Kamer een maximum van 130.000 bezoekende leerlingen in Den Haag meebrengt, zet ProDemos de komende jaren in op meer programma-aanbod in het land, ook online.
- Het ProDemos gebouw aan de Hofweg in Den Haag is op termijn ongeschikt voor het verwerken van de toenemende leerlingaantallen. Daarom buigt ProDemos zich over opties voor andere huisvesting. Dit ter voorbereiding op besluitvorming door de minister van BZK. ProDemos onderhoudt hierover contact met het DG Bestuur, Ruimte en Wonen (BRW) van BZK, het DG Rijksvastgoedbedrijf en de gemeente Den Haag.

¹ Evaluatieonderzoek subsidieregeling ProDemos 2017–2020 – Verwey-Jonker Instituut (mei 2021).

1.

ProDemos – Huis voor democratie en rechtsstaat

ProDemos is het huis voor democratie en rechtsstaat. Vanuit ons bezoekerscentrum naast het Binnenhof in Den Haag organiseren we rondleidingen, educatieve programma's en andere activiteiten. Jaarlijks ontvangen we tienduizenden scholieren, studenten, algemeen publiek, leden van politieke organisaties en andere geïnteresseerden, die via ons ervaren hoe politiek, democratie en rechtsstaat functioneren.

Door heel Nederland werkt ProDemos samen met gemeenten, provincies, rechtbanken en onderwijsinstellingen. Met behulp van onze educatieve programma's,

begeleiders en lesmaterialen leggen wij uit hoe je bijvoorbeeld gemeenteraadslid kunt worden, waar de provincie over gaat, of hoe een rechtszaak verloopt.

Voor scholen bieden we politieke excursies, gastlessen, rollenspellen en lesmateriaal over actuele onderwerpen op het gebied van democratie en rechtsstaat: een schat aan mogelijkheden om lessen concreet en levendig te maken.

Online bieden we digitale tools zoals de StemWijzer en YoungVoice, de stemhulp voor jongeren.

2.

Onze missie

ProDemos legt uit wat de spelregels zijn van de democratie en de rechtsstaat en laat zien wat je zelf kunt doen om invloed uit te oefenen – in de gemeente, het waterschap, de provincie, het land en Europa.

ProDemos heeft een unieke positie in het toegankelijk maken van de democratie en rechtsstaat voor een breed publiek. Het is onze missie om zoveel mogelijk mensen in Nederland te informeren over en te betrekken bij de democratie.

In Nederland verkeren we in de gelukkige positie dat we leven in een democratische rechtsstaat. We zijn vrij te zijn wie we zijn, te zeggen wat we willen, te gaan waar we willen. Vrij om te stemmen, vrij om te kiezen. We zijn bevoorrecht: slechts zo'n 8% van de wereldbevolking leeft in een volwaardige democratie als die van ons². Onze democratie en rechtsstaat zijn een kostbaar bezit.

Iedere democratie staat of valt bij de betrokkenheid van haar burgers bij het democratische proces. Zonder stemmen, geen representatieve volksvertegenwoordiging. Zonder actieve burgers geen volksvertegenwoordigers. Zonder kennis geen begrip.

ProDemos heeft drie kerndoelen:

- 1 Informeren.** ProDemos verstrekt kennis over democratie en rechtsstaat en brengt vaardigheden bij om hieraan deel te nemen.
- 2 Activeren.** ProDemos stimuleert mensen om gebruik te maken van hun stemrecht.
- 3 Doen participeren.** ProDemos bevordert participatie, zodat mensen gebruik (kunnen) maken van de mogelijkheden om invloed uit te oefenen.

3.

Onze kernwaarden

ProDemos werkt vanuit de volgende kernwaarden:

Onpartijdigheid

ProDemos is politiek neutraal en onafhankelijk. Vanuit deze positie leggen we uit hoe de democratische rechtsstaat functioneert, maar ook waar verschillende partijen voor staan. Vertrouwen van de samenleving en van instituties in de onpartijdigheid van ProDemos is een bestaansvoorwaarde. ProDemos kiest altijd voor een (partij)onafhankelijke opstelling in haar optreden en uitingen.

Toegankelijkheid

In de democratische rechtsstaat telt elke stem even zwaar. ProDemos richt zich dan ook op de hele samenleving, en spant zich in het bijzonder in voor kinderen, jongeren en mensen die om welke reden dan ook op enige afstand van de democratische rechtsstaat staan.

We ondersteunen diegenen die hulp nodig hebben om hun democratische rechten uit te oefenen. We helpen de drempels te verlagen, zodat burgers kunnen participeren en hun weg kunnen vinden naar de instituties. ProDemos streeft ernaar dat haar activiteiten zo toegankelijk moge-

lijk zijn. Waar nodig zorgen we voor activiteiten waarin drempels worden weggenomen. Bijvoorbeeld door activiteiten geschikt te maken voor deelnemers met een fysieke of verstandelijke beperking.

Activerend

ProDemos biedt beleving, interactie en verbinding. Het in het echt zien, het zelf doen en ervaren en het in gesprek gaan zijn belangrijke manieren om kennis over te brengen en mensen te laten merken dat de democratische rechtsstaat dichterbij hen staat dan ze wellicht op voorhand dachten. Bovendien worden op die manier eigen vaardigheden gestimuleerd en ontwikkeld.

Interactie ontstaat ook door ontmoeting en verbinding. ProDemos ondersteunt de instituties en instellingen van de democratische rechtsstaat bij het leggen van verbindingen met burgers, bij voorkeur in de vorm van persoonlijk contact. ProDemos maakt in haar activiteiten en programma's ruimte voor volksvertegenwoordigers en andere professionals om uitleg te geven over de werking van instituties en om het gesprek aan te gaan.

4.

Onze visie

Mensen worden niet geboren als democratisch burger, democratisch besef moet zich ontwikkelen

Democratisch besef moet worden aangeleerd en zich ontwikkelen. Politieke socialisatie vindt voor een belangrijk deel plaats in de fase van de adolescentie. Het onderwijs kan hieraan een belangrijke bijdrage leveren. Via het onderwijs worden jonge mensen geïnformeerd over de democratie en de rechtsstaat, waarbij benadrukt wordt hoe groot de waarde ervan is voor een vrije en vreedzame samenleving.

Onderzoekers van de Universiteit van Amsterdam vonden al grote verschillen in democratisch besef tussen leerlingen in hun beginjaren op het vmbo en op het vwo.³ De eerste vorming van democratisch besef gebeurt dus al daarvoor: thuis en op de basisschool. Daarbij lijken er opleidingsverschillen te zijn die zich doorvertalen naar het stembokje: praktisch geschoolden zijn al jaren structureel oververtegenwoordigd onder de niet-stemmers. Vroeg in democratische betrokkenheid investeren is daarom essentieel. Willen leerlingen de democratie koesteren, dan moeten ze deze natuurlijk wel kennen.

Per 1 augustus 2021 is de wet burgerschapsonderwijs voor het primair en voortgezet onderwijs in werking getreden. In deze wet is de burgerschapsopdracht voor scholen aangescherpt en minder vrijblijvend gemaakt. Scholen moeten hun leerlingen bijvoorbeeld kennis en respect bijbrengen voor de democratische rechtsstaat en de daaraan verbonden waarden, zoals vrijheid van meningsuiting, gelijkwaardigheid en verdraagzaamheid. Ook moet de school een oefenplaats zijn, waar leerlingen actief kunnen oefenen met de sociale en maatschappelijke vaardigheden die ze nodig hebben om deel te kunnen nemen aan onze

democratische samenleving. De nieuwe wet ligt zo in het verlengde van het advies van de Staatscommissie parlementair stelsel om democratische kennis en vaardigheden te versterken, door hier meer aandacht aan te besteden in het onderwijs en door 'learning by doing'.⁴

Onderwijs is een belangrijk middel om bewustwording over democratie te realiseren. ProDemos biedt docenten verschillende vormen van ondersteuning bij de invulling van het burgerschapsonderwijs en sluit daarbij aan bij het curriculum. We richten ons hierbij op leraren in het basisonderwijs en docenten maatschappijleer en burgerschap.

We hebben een groot bereik via onze partners in de samenleving zoals scholen en onderwijsinstellingen, de Nederlandse Vereniging van Leraren Maatschappijleer (NVLM), de sectorraden en overige maatschappelijke organisaties.

De komende jaren wil ProDemos met hulp van het Rijk verder investeren in het landelijke bereik onder scholieren en studenten, onze samenwerking met de vaste partners verstevigen en verkennen hoe wij gezamenlijk kunnen bijdragen aan de nieuwe burgerschapsopdracht van scholen. Om de verschillen tussen leerlingen op onderwijsniveaus te verkleinen willen we extra inzetten op activiteiten voor leerlingen op het vmbo en studenten mbo.

Onze democratie en rechtsstaat vergen permanent onderhoud

De democratische rechtsstaat in Nederland is in de loop van een lange geschiedenis tot stand gekomen en blijft zich ontwikkelen. De rule of law en checks and balances in de uitoefening van macht zijn onlosmakelijk verbonden met democratische controle door vrij verkozen volksvertegenwoordigers.

Onze democratische rechtsstaat is robuust, maar de wijze waarop ze functioneert is vandaag de dag niet vrij van discussie. Terwijl er na aanvang van de coronacrisis een

³ Democratische kernwaarden in het voortgezet onderwijs (2019/2020), Adolescentenpanel Democratische Kernwaarden en Schoolloopbanen, maart 2021.

⁴ Lage drempels, hoge dijken. Democratie en rechtsstaat in balans. Eindrapport van de staatscommissie parlementair stelsel (2018), p.17.

opleving van vertrouwen in de politiek waarneembaar was⁵, wijzen onderzoeken momenteel op negatieve sentimenten. Zo stelt Verwey Jonker vast dat het democratische systeem *an sich* weliswaar veel steun geniet, maar dat de meeste Nederlanders in 2021 in meerderheid negatief oordelen over het functioneren van politiek en bestuur⁶. De coronacrisis, de toeslagenaffaire en de formatie die al geruime tijd duurt beïnvloeden het debat over het functioneren van de democratie. Het vertrouwen van Nederlanders in de politiek is in 2021 gedaald. Een meerderheid van zes op de tien Nederlanders heeft ‘weinig’ of ‘heel weinig’ vertrouwen in de landelijke politiek. Een jaar eerder lag dit nog rond de vier op de tien Nederlanders⁷. Het is de vraag in hoeverre dit een structurele trend is. In het recente rapport van de Commissie van Venetië wordt gesteld dat Nederland ondanks de toeslagenaffaire een goed functionerende rechtsstaat is met sterke democratische instituties⁸. Het rapport bevat verschillende suggesties voor verbetering. De kern van de democratie is weliswaar stevig, dat betekent niet dat we niet waakzaam moeten zijn.

Naast de doorlopende leerlijn, waarmee we scholieren op verschillende momenten in hun schoolloopbaan de onderdelen van de democratische rechtsstaat uitleggen, investeert ProDemos de komende jaren in een breder bereik onder volwassenen door kennis en informatie over de manier waarop zij invloed kunnen uitoefenen te ontsluiten en op termijn een uitgebreider educatief aanbod te ontwikkelen. ProDemos wil voor hen een betrouwbare bron van informatie zijn.

De democratische rechtsstaat kan niet bestaan zonder actieve burgers

De democratische rechtsstaat staat of valt met burgers die gebruik maken van hun democratische rechten. Actief burgerschap kan op verschillende manieren tot uiting komen, van gaan stemmen tot zelf politiek actief worden. Actieve burgers kunnen bijdragen aan overheidsbeleid dat gericht is op het belang van inwoners en het vergroten van draagvlak voor maatregelen. Lokale bestuurders hechten waarde aan burgerinitiatieven waarbij de gemeente of provincie een faciliterende rol speelt. We zien hierin dan ook een gezamenlijke taak weggelegd voor alle bestuurslagen en alle instituties op het gebied van democratie en recht.

Draagvlak voor de democratische rechtsstaat vraagt meer dan alleen actieve burgers. Het gezag van instellingen, volksvertegenwoordigers en professionals vraagt vertrouwen van burgers. Tegelijkertijd moet er ook ruimte zijn voor gezonde kritiek, bijvoorbeeld van journalisten, volksvertegenwoordigers en burgers die besluiten van de overheid tegen het licht houden en politici de maat nemen op hun gedrag en integriteit.

Draagvlak voor onze democratische rechtsstaat is geen gegeven. Een vitale democratische rechtsstaat moet daarom actief werken aan de verbinding met de samenleving.

ProDemos biedt activiteiten aan die de kennis van mensen over en de vaardigheden om deel te nemen aan de democratie vergroten. Dit draagt bij aan een groter politiek zelfvertrouwen, een belangrijke voorwaarde voor actief burgerschap. Om een groter publiek te bereiken zet ProDemos in op het versterken van samenwerkingen in het land. Met gemeenten, provincies, rechtbanken, scholen en andere organisaties.

Democratie en rechtsstaat zijn onlosmakelijk verbonden

De democratie behartigt de belangen van de burgers en geeft hen de kans hun stem door te laten klinken in besluitvorming. De rechtsstaat beschermt de rechten van (individuele) burgers. Rechtsstatelijke waarden zoals de vrijheid van meningsuiting, de bescherming van de rechten en belangen van minderheden en andere grondrechten dienen in onze samenleving te worden gekoesterd en uitgedragen. De samenhang tussen de democratie en de rechtsstaat is onmiskenbaar. Om de rechtsstaat vorm te geven is democratische besluitvorming vereist. De democratie op haar beurt heeft rechtsstatelijke middelen nodig om te kunnen (blijven) functioneren.

In haar activiteiten zorgt ProDemos ervoor dat de democratische processen steeds worden uitgelegd in samenhang met de rechtsstatelijke waarden en zoeken we expliciet de samenwerking met relevante instituties en organisaties.

De Nederlandse democratie functioneert binnen een internationale context

Nederland is een decentrale eenheidsstaat, dat wil zeggen dat naast de nationale overheid decentrale overheden eigen bevoegdheden hebben. En de Nederlandse democratische rechtsstaat is niet opgesloten binnen de nationale grenzen. Internationale verdragen hebben rechtsgeldigheid, soms met een directe werking in de samenleving en met jurisdictie van een bovennationaal bevoegde rechter. De Europese Unie geeft aan Europa structurele bevoegdheden die de Nederlandse nationale overheid en de decentrale overheden kunnen binden. Wat is gezegd over het grote belang van draagvlak voor de democratische rechtsstaat geldt daarom ook voor Nederland in de internationale gemeenschap en in het bijzonder voor Europa.

ProDemos duidt de internationale context in de activiteiten. Zo bieden we activiteiten die ingaan op de werking van de Europese Unie. Ook voor onze eigen activiteiten werken we regelmatig samen met internationaal opererende organisaties, zoals NIMD en de Bundeszentrale für politische Bildung.

5 Dit staat ook wel bekend als het “rally around the flag” effect zie: Door coronacrisis positiever over politiek en samenleving | Nieuwsbericht | Sociaal en Cultureel Planbureau (scp.nl)

6 118046_Democratisch_bewustzijn_in-Nederland_WEB.pdf (verwey-jonker.nl)

7 Het Ipsos/NOS Prinsjesdagonderzoek 2021. <https://www.ipsos.com/nl-nl/prinsjesdag-2021>

8 Jong geleerd, oud gedaan. Pleidooi voor experimenten met het verlagen van de kiesgerechtigde leeftijd. ROB 2019.

5.

Onze strategie

Doelgericht programmeren met oog op kwaliteit, effect en bereik: dat is in het kort de strategie van ProDemos in de komende jaren. ProDemos doet dit door meer focus aan te brengen in de activiteiten, activiteiten te stoppen en andere activiteiten juist uit te breiden. We zetten in op activiteiten die aansluiten bij onze missie, visie, kernwaarden en ambities, met doelgroepen die bereikbaar en ontvankelijk zijn. We brengen deze activiteiten onder in programma's, waardoor deze beter in samenhang kunnen worden uitgevoerd, geëvalueerd en doorontwikkeld.

Deze focus vertaalt zich door in het feit dat dit strategisch plan niet meer vijf, maar drie ambities telt:

Ambities 2022–2026

- A ProDemos maakt het mogelijk dat jongeren tijdens hun schoolloopbaan kennismaken met bestuurslagen en instituties op het gebied van democratie en rechtsstaat in Nederland.
- B ProDemos laat mensen in Nederland kennismaken met de democratische rechtsstaat en stelt hen in staat actieve burgers te zijn.
- C ProDemos is een effectieve, goed gewaardeerde organisatie en biedt haar medewerkers een veilige en plezierige werkomgeving.

A ProDemos maakt het mogelijk dat jongeren tijdens hun schoolloopbaan kennismaken met bestuurslagen en instituties op het gebied van democratie en rechtsstaat in Nederland.

Doorlopende leerlijn als uitgangspunt

ProDemos wil leerlingen tijdens hun schoolloopbaan laten kennismaken met de bestuurslagen en instituties op het gebied van democratie en rechtsstaat, onder andere door een programma ter plaatse te volgen. ProDemos organiseert en faciliteert educatieve programma's op gemeentelijk, provinciaal en nationaal niveau. De programma's hebben tot doel om leerlingen inzicht te geven in de werking van de bestuurslagen en om bij leer-

lingen het vertrouwen te vergroten dat ze zelf invloed kunnen uitoefenen.

In ons ideaalbeeld maakt een leerling tijdens de basisschoolperiode dicht bij huis kennis met de democratie; in de klas en bijvoorbeeld op het gemeentehuis. Het belang daarvan blijkt uit het feit dat al in het eerste leerjaar er grote verschillen blijken te zijn tussen onderwijsniveaus in kennis over de democratie en rechtsstaat. Daarom wil ProDemos de komende jaren investeren in relevant aanbod voor het burgerschapsonderwijs op de basisschool of in de nabije omgeving.

Tijdens de middelbareschooltijd bezoeken leerlingen bij voorkeur het parlement. Het bezoek aan het parlement sluit aan bij het begrip dat de leerling inmiddels heeft opgebouwd van het staatsbestel en de Nederlandse politiek. Voor wie niet naar Den Haag kan of wil komen, bouwt ProDemos haar activiteiten in het land verder uit.

Op de middelbare school en het mbo kan ook een bezoek aan het gemeente-, provinciehuis of rechtbank op het programma staan. Hierbij kan dan dieper worden ingegaan op de praktische vertaling van democratie en rechtsstaat naar de eigen leefomgeving. De provincie en sluit goed aan bij het meer regionale karakter van mbo-instellingen. Hetzelfde geldt voor de rechterlijke macht.

Met een enkel contactmoment is de basis voor democratische kernwaarden nog niet gelegd. Daar is meer voor nodig. Met ons lesmateriaal, fysieke en online gastlessen en de groei van onze programma's in het land willen we beter aansluiten op het curriculum van de docent en een palet aan mogelijkheden bieden om democratie en rechtsstaat structureel een plek in het lesprogramma te geven. Dit is met name in het mbo-onderwijs van belang, omdat daar grote verschillen zijn in de behoefte aan ondersteuning onder docenten.

Vergroten aandeel vmbo-leerlingen

Omdat we niet alle leerlingen van het voortgezet onderwijs een educatief programma in Den Haag kunnen bieden, zetten we in op het vergroten van het aandeel vmbo-scholieren. We doen dit onder andere door meer programma's aan te bieden die geschikt zijn voor het vmbo. Op dit moment is ongeveer 28% van de ons bezoekende scholieren afkomstig uit het vmbo. Dit terwijl grofweg 60% van de Nederlandse middelbare scholieren op het vmbo zit. We willen toe naar een meer evenredige verdeling van de schoolniveaus onder de ons bezoekende scholieren. Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat de opkomst onder beroepsgericht opgeleide jongeren problematisch laag is. De Raad voor het Openbaar Bestuur bijvoorbeeld adviseert dan ook om het burgerschapsonderwijs juist onder deze groep te versterken⁹.

Dit doen we door het aanbod in Den Haag aantrekkelijker te maken voor het vmbo en andere praktijkgerichte opleidingen. Daarnaast merken we dat Den Haag soms op zichzelf al 'te ver' is. Daarom investeren we de komende jaren in het vergroten van ons bereik met volwaardige activiteiten in het land.

Meer activiteiten in het land en online

Daarnaast helpt de spreiding van activiteiten over de bestuurslagen bij de logistieke uitdaging om alle leerlingen landelijk te bereiken. Mede ingegeven door de beperkte capaciteit van de tijdelijke huisvesting van de Eerste en Tweede Kamer stimuleren we gemeenten, provincies en rechtbanken om een structureel educatief aanbod voor jongeren te bieden. De uitvoering hiervan kan door ProDemos worden gedaan, maar er zijn ook gemeenten en provincies die zelf activiteiten met ondersteuning van ProDemos organiseren. ProDemos biedt hiervoor formats, materialen en training. Naast de uitbreiding van het aantal structurele samenwerkingen met gemeenten, provincies, rechtbanken en scholen zetten we in op activiteiten die onze begeleiders op de school zelf uit kunnen voeren. Dat kan fysiek, maar ook online, beiden ondersteund door digitale tools en interactieve werkvormen.

Aansluiten op de ontwikkelingen in het burgerschapsonderwijs

In 2021 is de wet op het burgerschapsonderwijs voor het primair en het voortgezet onderwijs aangescherpt. Het ministerie van Onderwijs, Wetenschap en Cultuur werkt beleid uit om de ondersteuningsstructuur voor het burgerschapsonderwijs vorm te geven. In aansluiting daarop verkent ProDemos haar mogelijkheden om daaraan bij te dragen. Eind 2021 zal de Burgerschapsagenda van het mbo worden geëvalueerd. De uitkomsten van die evaluatie kan ProDemos aanknopingspunten bieden om haar aanbod aan te scherpen. Sowieso wil ProDemos het contact met mogelijke en bestaande partnerorganisaties in het burgerschapsonderwijs verbeteren.

Het educatieve aanbod voor het onderwijs is vanwege de verschillen tussen de sectoren ondergebracht in drie afzonderlijke programma's:

1. De basis van democratisch besef: leerlingen in het primair onderwijs
2. Beleving van de democratische rechtsstaat: scholieren in het voortgezet onderwijs
3. Klaar voor het burgerschap: studenten in het middelbaar beroepsonderwijs

B. ProDemos laat mensen in Nederland kennismaken met de democratische rechtsstaat en stelt hen in staat actieve burgers te zijn.

Democratie voor iedereen

Onze democratie en rechtsstaat vergen permanent onderhoud, maar vanaf het moment dat de route via het onderwijs wegvalt wordt het voor ProDemos lastiger haar doelgroepen te bereiken. Met onze activiteiten bereiken we – vanwege de aard van de onderwerpen – vooral redelijk tot goed geïnformeerde burgers, terwijl we juist voor mensen met meer afstand tot de politiek een betrouwbare bron van informatie kunnen zijn en kennis over de manier waarop zij invloed kunnen uitoefenen willen ontsluiten.

De komende jaren wil ProDemos haar bereik onder volwassen doelgroepen verbreden door de politiek en democratie toegankelijker te maken voor iedereen. Daarbij is het uitgangspunt dat activiteiten zo toegankelijk mogelijk zijn, bijvoorbeeld door het taalgebruik aan te passen of de inhoud relevanter en aantrekkelijker te maken voor een bredere doelgroep. We zorgen dat in onze activiteiten waar mogelijk specifieke drempels worden weggenomen, bijvoorbeeld voor deelnemers met een fysieke of verstandelijke beperking. Waar nodig ontwikkelen we specifiek aanbod om de drempels te slechten, bijvoorbeeld voor mensen die moeite hebben met de Nederlandse taal en voor mensen met een licht verstandelijke beperking.

Parlementair bezoekerscentrum met toekomst

Samen met o.a. de gemeente Den Haag en het Rijksvastgoedbedrijf heeft ProDemos zich geëngageerd bij te dragen aan levendige binnenstad gedurende de renovatie van het Binnenhof. We stellen ons ten doel dat ten tijde van de renovatie zoveel mogelijk mensen politiek Den Haag blijven bezoeken en passen ons aanbod daarop aan. Met verschillende partijen in ons netwerk denken we na over de toekomst van het Bezoekerscentrum, voor de periode richting de heropening van het Binnenhof na de renovatie.

Actief burgerschap bevorderen

Ook burgerparticipatie bevorderen blijft een belangrijke ambitie. Stemmen bij verkiezingen is één van de meest wezenlijke manieren waarop mensen kunnen deelnemen

⁹ European Commission For Democracy Through Law (Venice Commission), The Netherlands, Opinion on the legal protection of citizens, 18 oktober 2021. Opinion No. 1031/2021, pagina 27.

aan het politieke proces. ProDemos onderneemt dan ook veel activiteiten om mensen in staat te stellen geïnformeerd hun stem uit te brengen wanneer er verkiezingen zijn. In verkiezingstijd zijn mensen bovendien actief op zoek naar informatie over de verkiezingen. Dit biedt ProDemos een uitgelezen mogelijkheid om mensen die we normaliter lastiger kunnen bereiken te informeren en te betrekken.

Maar ook in verkiezingsluwe periodes staat het ‘doen participeren’ op de agenda. Met uiteenlopende tools en activiteiten legt ProDemos uit hoe mensen invloed uit kunnen oefenen. Of het nu gaat om demonstreren, inspreken bij de gemeenteraad of zelf politiek actief worden.

Met twee programma’s werkt ProDemos aan deze ambitie:

4. Democratisch burgerschap stimuleren: volwassenen in de hele samenleving
5. Goed geïnformeerd naar de stembus: Gemeenteraadsverkiezingen 2022

C. ProDemos is een effectieve, goed gewaardeerde organisatie en biedt haar medewerkers een veilige en plezierige werkomgeving.

De afgelopen jaren is er bij ProDemos veel veranderd. Het verbeterplan, de herinrichting, aandacht voor cultuur, een nieuwe directie en tot slot de nieuwe strategische programmacycclus brachten de organisatie in beweging. Dit alles met het oog op de versterking en professionalisering van de organisatie en het creëren van een veilige werkomgeving. Dit blijven ook de komende jaren de speerpunten van de nieuwe directie, die in 2021 is aangetreden.

Versterking en professionalisering

In onze programma’s worden activiteiten en doelen geformuleerd. Monitoring en evaluatie maakt deel uit van alle programma’s en wordt organisatiebreed opgepakt. Onderzoek en kennisdeling worden steviger ingebed dan voorheen. Het voorliggende Strategisch Plan en het Jaarplan zijn voor het eerst langs de lijn van de strategische programmacycclus opgesteld. Deze manier van programmatisch en meer evidence-based werken, die mede gestoeld is op de evaluatie van de subsidieregeling ProDemos door Verwey Jonker¹, wordt in de komende jaren verder uitgewerkt. Drie ontwikkelpunten staan daarbij centraal:

- 1 Investeren in planning en control: Om de organisatie goed te kunnen besturen, zijn verschillende soorten informatie nodig. Strategische, tactische en operationele managementinformatie zijn essentieel om te kunnen sturen op effectiviteit en efficiency en het periodiek afleggen van verantwoording. ProDemos investeert daarom de komende jaren in de eigen planning en control cyclus en het inzichtelijk maken van managementinformatie op een manier die aansluit op het werken met programma’s.
- 2 Investeren in kwaliteitszorg: kwaliteit, effect en bereik zijn indicatoren waarmee ProDemos inzicht kan geven in

haar toegevoegde waarde. Kwaliteitszorg is al jaren een belangrijk aandachtspunt bij ProDemos. Het werken in programma’s maakt het mogelijk om meer inzicht te krijgen in de manier waarop en mate waarin activiteiten bijdragen aan programmadoelen. Daarom werkt ProDemos de komende jaren aan een monitorings- en evaluatiemethodologie.

- 3 Investeren in strategische programma-ontwikkeling: het werken met programma’s vraagt meer van de organisatie op het gebied van strategieontwikkeling en heeft gevolgen voor de onderlinge rol- en taakverdeling. Dit wordt de komende jaren nog nader uitgewerkt en geïmplementeerd.

Klaar voor de ambities

Daarnaast vergen de groeiambities op lange termijn een investering in accountmanagement en andere verkenningen, bijvoorbeeld als het gaat om de logistieke organisatie van ProDemos. Denk daarbij aan de ontwikkeling van regionale dependances en/of begeleiderpools of de zoektocht naar een nieuwe locatie in Den Haag, waar meer ruimte is om alle scholieren uit het voortgezet te ontvangen en eventueel ruimte is voor de inrichting van een breed toegankelijk parlementair bezoekerscentrum.

Deze ambities tezamen vragen om aanvullende financieringsbronnen. Ook die mogelijkheden zal ProDemos de komende jaren verkennen.

Veilige en plezierige werkomgeving

ProDemos biedt graag een veilige werkomgeving en heeft aandacht voor het welbevinden van haar medewerkers. De afgelopen jaren lag de nadruk op dit speerpunt uit het verbeterplan door middel van bewustwording en het creëren van veiligheid. Omdat dit een gezamenlijke verantwoordelijkheid is, is de hele organisatie meegenomen: van begeleider tot management. Daarmee is de basis voor een veilige werkomgeving gelegd.

Daarom acht ProDemos de tijd rijp om de focus de komende jaren deels te verleggen naar het welbevinden en werkplezier. Vanuit de kernwaarden vindt de organisatie het belangrijk dat nieuwe medewerkers en deelnemers zichzelf kunnen herkennen in ons team. Een plezierige werkomgeving, aandacht voor een goede werk-privébalans en persoonlijke ontwikkeling spelen een essentiële rol.

De plannen voor 2022 die betrekking hebben op de interne organisatie zijn terug te vinden in het laatste hoofdstuk van het jaarplan: Een sterk ProDemos.

6.

Financiën

Subsidies

ProDemos werkt met subsidie van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, met daarin opgenomen een bijdrage van het ministerie van Justitie en Veiligheid, en de Tweede Kamer. Deze subsidie wordt toegekend op basis van goedkeuring van het Jaarplan.

ProDemos zoekt ook actief steun van fondsen voor subsidiëring van speciale extra activiteiten of producten.

ProDemos heeft een voor de deelnemers gratis programma-aanbod voor scholieren en andere prioritaire groepen in Den Haag, bij provincies, gemeenten en rechtbanken, uiteraard binnen de grenzen van de begroting.

Opdrachten en samenwerking met andere instellingen

ProDemos werkt ook aan zijn missie via betaalde opdrachten van instellingen die verbonden zijn aan de democratische rechtsstaat. De missie van ProDemos sluit direct aan op het belang van deze instellingen, zoals

gemeenten, provincies, rechtbanken, de Europese Unie, het Europees Parlement, etc. Mensen en instellingen die niet vallen binnen de vastgestelde doelgroepen betalen voor diensten en producten van ProDemos.

Het verwerven van inkomsten, zoals middels opdrachten, is geen doel op zichzelf. Indien bijvoorbeeld een gemeente liever met de inzet van eigen personeel scholieren of ander publiek op het gemeentehuis ontvangt dan juichen wij dat alleen maar toe. Veelal ontstaat dan een samenwerking waarbij de methoden en materialen van ProDemos door anderen worden benut en waarbij ProDemos ondersteuning biedt, bijvoorbeeld in de vorm van training.

De financiële systematiek van een strikte scheiding van de geldstromen en van tarieven waarin de overhead van de organisatie is opgenomen voorkomt kruisfinanciering van opdrachtactiviteiten vanuit subsidies. Met het oog op een goed financieel inzicht worden ook interne kosten (huisvesting, ICT, communicatie) doorberekend.

Meerjarenbegroting

VERKORTE MEERJARENBEGROTING	2022	2023	2024	2025	2026
Subsidie BZK	8.710.000	8.710.000	8.710.000	8.710.000	8.710.000
Subsidie TK	2.077.000	2.077.000	2.077.000	2.077.000	2.077.000
Inkomsten gesubsidieerde activiteiten	567.300	570.000	570.000	570.000	570.000
Opdrachten en overige subsidies	800.000	800.000	800.000	800.000	800.000
Totale inkomsten	12.154.300	12.157.000	12.157.000	12.157.000	12.157.000
Directe activiteitskosten	4.297.430	4.310.000	4.310.000	4.310.000	4.310.000
Indirecte activeitskosten:					
Personeelskosten	6.440.000	6.547.000	6.547.000	6.547.000	6.547.000
Overige kosten	1.719.870	1.800.000	1.800.000	1.800.000	1.800.000
Totale uitgaven	12.457.300	12.657.000	12.657.000	12.657.000	12.657.000
Resultaat	-303.000	-500.000	-500.000	-500.000	-500.000

Bijlage 1:

Operationele doelen 2022–2026

AMBITIE: SCHOLIEREN EN STUDENTEN KENNIS LATEN MAKEN MET DEMOCRATIE EN RECHTSSTAAT

	STREEFCIJFERS 2022*	STREEFCIJFERS 2026
Direct bereik van leerlingen (activiteiten onder persoonlijke begeleiding van ProDemos)	157.500–314.000	350.000
Indirect bereik (gebruik van fysiek lesmateriaal ProDemos in de klas en uitvoeringen door derden)	167.200–168.750	210.000
Online bereik (downloads en unieke bezoekers van digitaal platforms en online werkvormen)	215.000	250.000
Bereik via intermediairs (pabo-studenten en docenten in het primair onderwijs)	6.600	7.500

AMBITIE: MENSEN IN NEDERLAND LATEN KENNISMAKEN MET DEMOCRATISCHE RECHTSTAAT EN ACTIEF BURGERSCHAP

	STREEFCIJFERS 2022*	STREEFCIJFERS 2026
Direct bereik van deelnemers (activiteiten onder persoonlijke begeleiding van ProDemos)	26.500–50.000**	75.000
Indirect bereik (gebruik van informatiemateriaal ProDemos en uitvoeringen door derden)	168.000	200.000
Online bereik (downloads en unieke bezoekers van digitaal platforms en online werkvormen)	2.100.000	2.500.000
Bereik via intermediairs (pabo-studenten en docenten in het primair onderwijs)	N.T.B.	N.T.B.

AMBITIE: BOUWEN AAN EEN EFFECTIEVE, GOED GEWAARDEERDE ORGANISATIE EN EEN VEILIGE, PLEZIERIGE WERKOMGEVING

	2022	2023–2024	2025–2026
Inrichting planning en controlcyclus en management dashboard	■	■	
Ontwikkeling kwaliteitszorg: MEL-methodologie en toolbox	■	■	
Inrichten structureel (markt)onderzoek	■	■	
Ontwikkeling en training programmateams		■	
Ontwikkeling en implementatie accountmanagement	■	■	
Verkenningen t.b.v. nieuwe locatie en groei in het land	■	■	
Ontwikkeling nieuwe locatie		■	■
Werken aan een veilige en plezierige werkomgeving	■	■	■

* De streefcijfers 2022 zijn weergegeven in marges vanwege de onzekerheid die corona in 2022 met zich meebrengt.

**Vanwege de logistieke beperkingen rondom de renovatie van het Binnenhof zijn de direct bereikcijfers in 2022 relatief laag. Met de terugkeer naar het Binnenhof en de gestage groei van overige activiteiten verwachten we dat de aantallen direct bereik in 2026 een stuk hoger kunnen liggen, met name ook onder nieuwe doelgroepen.

ProDemos legt uit wat de spelregels zijn van de democratie en rechtsstaat en laat zien wat je zelf kunt doen om invloed uit te oefenen – in de gemeente, het waterschap, de provincie, het land en Europa.

ProDemos

Huis voor democratie en rechtsstaat

ProDemos
Hofweg 1H
2511 AA Den Haag

(070) 757 02 00
info@prodemos.nl
prodemos.nl

